

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe an an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe an an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Crucea Domnului.

Lemn de ocară a fost odinióră lemnul crucii; dar armă de nebiruită biruință a devenit pentru lumea creștină crucea Domnului prin răstignirea și mórtea Mântuitorului pre dënса.

Din bătrâni ne-am deprins a-ne însemna cu semnul sfintei cruci, când plecăm în călătorie, când ne punem la masă, și când începem ori ce lucru al nostru; êr poporul nostru din bătrâni s'a deprins a ridica sfinte cruci pre țarinile sale, pre uliți și la răspântii.

Ține mult poporul nostru la această sfântă dătină, pentru că crucea Domnului este semnul biruinții și al isbândii.

Crucea Domnului este unul din cele mai frumoase simvóle ale vieții creștine. Când ne însemnăm cu semnul sfintei cruci, dăm espressione credinței noastre, și în același timp promitem lui Dumneđeu a trai și a lucra în tóte întreprinderile noastre în deplină conformitate cu legea Lui.

Răstignirea Domnului pre cruce și învierea Lui cea de a treia și sunt fapte istorice vedute. Dar precum odinióră Petru apostolul s'a lepădat de trei ori de Domnul înainte de cântatul cocoșului: tocma așa multe sunt ispitele vieții, cari înstreineză pre om de Dumneđeu, și îl fac să se îndoiască în materie de credință, și apoi să sufere întocma ca odinióră Petru grelele consecințe ale acestei neiertate îndoieli.

Mulți sunt apoi cei ce nu bagă în seamă, și combat tocma punctele cardinali ale creștinismului: divinitatea Mântuitorului Christos, divinitatea bisericii și divinitatea instituțiunii preoției. Și

apoi este natural, că cel ce se îndoieste în materie de credință, rămâne un om îndoelnic în întreg decursul vieții sale, este espus patimilor și păcatelor, și prin acestea devine un om nemulțămît și nefericit.

Spre a fi feriți de această nemulțămire și nefericire au ținut atât de mult fericirii nostri înaintași la semnul sfintei cruci Domnului. Și pentru această ținem și noi cei de astăzi atât de mult la această sfântă armă de nebiruită biruință.

Crucea este simvólu abnegațiunii și al iubirii și îndurării celei nemărginite a lui Dumneđeu față de neamul omenesc; êr abnegațiunea și iubirea, sunt petrele fundamentale, pre cari póte omul clădi și ridica mulțămirea și fericirea sa vremelnică și vecinică.

A abnega înseamnă: a abdica de plăceri și bunuri trecătoare pentru a poté dobândi plăceri și bunuri statornice; êr a fi inspirat de iubirea creștinescă înseamnă: a birui slăbiciunile și patimile naturii omenesci, spre a poté trăi o vieță întru Christos.

Averea materială și intelectuală și capacitatea de a due o vieță adeverat morală sunt bunurile cardinali, prin cari alimentăm, și desvoltăm noi întreita noastră vieță: fizică, intelectuală și morală, și prin această colucrăm din tóte puterile, ca să-ne putem sêmți mulțămiți și fericiti. Êr mijlócele, prin cari ne câscigăm noi ómenii aceste trei soiuri de avere sunt: abnegațiunea și iubirea noastră față de scopul suprem al vieții noastre și față de Cel ce ne-a dat vieța și esistența, și ne-a aretat mijlócele, prin cari să putem obține mulțămirea și fericirea noastră.

Acastă abnegațiune și iubire omul și-o póte

câștiga însă numai prin credința neclătită în divinitatea Mântuitorului Christos.

Credința în divinitatea Mântuitorului Christos este inima și sufletul vieții creștine, pentru-că numai omul inspirat de această credință poate duce o viață adevărat morală, și își formează modul său de gândire și acțiune după evangelia Domnului; și dezvoltarea lui morală dominază și celelalte două părți ale vieții sale, și anume: viața sa fizică și viața sa intelectuală. Este prin aceasta omul își făuresce cu succes și siguranță muțămirea și fericirea sa.

Pentru ca omul să-și poată câștiga, și să poată avea în măsură trebuincioasă bunurile, dela cari depinde viața și dezvoltarea sa fizică și intelectuală, prima condițiune este, ca să posedă în măsură corespunzătoare plăcerea de lucru; este această calitate este consecință și fătul abnegațiunii și iubirii.

Abnegațiunea și iubirea naște, și alimentează în om plăcerea de lucru precum și plăcerea de a întrebuița bine câștigul realizat prin lucru, în o formă și în un mod, astfel, ca tot ceea ce gândim, și tot ceea ce lucrăm să-ne apropiie cu un pas înainte spre scopul suprem al vieții noastre.

Averea materială, onórea și vața, de cari ne bucurăm în societatea semenilor nostri, cunoscințele intelectuale, pre cari le posedem, sunt bunuri, pre cari ne-am îndatinat a-ne clădi muțămirea și viitorul. Nici unul din aceste bunuri nu-l putem însă nici câștiga, nici avea și valora fără abnegațiune și iubire.

Trebuie să lucrăm mult, și să chibsuim mult și bine asupra modului, cum să folosim câștigul realizat prin lucru, ca se putem avea, o avere materială. Apoi trebuie să studiam mult, și să cugetăm mult, pentru ca se putem avea o avere intelectuală, este ca să putem avea vață, și trecere în societate, trebuie să dezvoltăm activitate multă, și să facem bune servii societății.

Tóte acestea nu le putem face, decât numai având multă abnegațiune și iubire.

Abnegațiunea și iubirea creștină sunt pre de o parte armele, prin cari ne putem câștiga tóte acele bunuri, cari ne sunt neaparat de lipsă pentru viață și dezvoltare; este pre de alta tot ele sunt armele, cari ne fac viața și existența aici pre pământ placută și înălțătoară de inimă.

Bogatul din evangeliă, căruia îi-rodise țarinile a fost nefericit, pentru că nu a avut abnegațiune și iubire. Averea o privia de mijloc pentru îmbuibare, este

nu pentru aceea, ce este și trebuie să fie: mijloc pentru dezvoltarea și înaintarea noastră spre scopul suprem al vieții: perfecțiunea creștină, și prin aceasta fericirea noastră vremelnică și vecinică.

Sórtea bogatului din evangeliă întâmpină pre fiecare om, care privesce ceea ce are de scop al vieții sale și nu de mijloc pentru perfecțiunea creștină, de mijloc pentru a-l conduce la scopul suprem al vieții.

Spre a fi feriți de acest nefericit mod de gândire și acțiune ne însemnăm cu semnul sfinteii cruci. Spre a fi feriți noi și poporul nostru de consecințele desastrose ale acestui mod de gândire și acțiune ridicăm și împodobim sfânta cruce a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos.

Acăsta este însemnătatea sfinteii sərbători a crucii Domnului. Pentru această numesce sfânta noastră biserică crucea Domnului „lemnul cel de viață făcătoriu“, „podóba bisericii“ și „armă de nebiruită biruință.“

Biserica și poporul nostru are astăzi mulțime de trebuințe. Ne trebuie să îngrijim pentru o dezvoltare cât mai repede atât pre terenul dezvoltării materiale, cât și pre cel al dezvoltării spirituale-morale.

Nu ne îndoim, și nu ne putem îndoi nici pre un moment, că nu ne va succede, ca să vedem dîlnic înaintând poporul nostru, — dacă în modul nostru de gândire și acțiune vom fi povățuiți de sfânta evangeliă și de sfânta cruce a Domnului.

La agricultura țeranului nostru.

Dintr'un articol, publicat în „Economia națională“ de P. S. Auralian estragem următoarele:

Am arătat în atâtea rânduri deosebirea mare ce există între agricultura țeranilor și aceea a proprietarilor și aréndașilor; am spus de atâtea ori, că țeranii în condițiuni identice de împrejurări fizice produc mai puțin de jumătate și de calitate inferioară. Nu mai reviu asupra unor fapte, care în deobșce sunt cunoscute. Negreșit, că față cu progresul ce a făcut agricultura mare, mulți vor atribui starea de înapoere a agriculturii țeranilor, îndărătniciei acestora. Acăsta ar fi o eróre; țeranul român numai îndărătnic nu este; ba încă eu i-ași imputa prea multă înlesnire, cu care primesce tóte inovațiunile fără discernere, dacă sunt sau nu utile. Altele, este nu îndărătnicia sunt cauzele cărora trebuie să se atribue starea de

înapoiere a țeranului nostru. Despre acesta voi vorbi altădată : Acum me mărginesc a constata faptul. Și deore ce înapoierea există, e firesc să căutăm mijlocele, prin care să îndreptăm cât mai fără întârziere o stare, care cu cât se va lăsa să treacă timpul fără a o îndrepta, cu atât va produce neajunsuri mai simțitoare, mai vătămătoare pentru toate interesele națiunii române. Despre ce este vorba ? De a face ca agricultura țăranilor, modul lor de viață să se amelioreze. După părerea mea în agricultură ca în toate profesiunile și artele tehnice, exemplul este învățătorul, povățuitorul cel mai bun. S'a încercat să se dea în mâna celor care știu carte, câte un manual de agricultură ; nu știu dacă se va fi folosit vre-unul de cele cuprinse în asemenea manual. Când însă țăranul a vădut, că un vecin al lui samănă măzărice ori paring și face nutreț mult și bun, el l'a imitat. De aceea cred, că între diferite mijloce și măsuri ce se pot lua pentru a introduce îmbunătățiri în agricultura țăranilor, ni se recomandă în mod special acela de a oferi cultivatorilor noștri exemple de cultură și de traiu. Și exemplele acestea nimenui nu le poate înfrunza mai cu succes decât preotul și învățătorul. Am considerat preotul și învățătorul ca factorii cei mai siguri ai progresului. Născuți și crescuți în sate ; trăiți din copilărie în mijlocul țăranilor, având aceleași deprinderi, aceleași credințe, preotul și învățătorul sunt persoanele, care pot fi ascultate, ale căroră povețe vor fi primite cu mai multă încredere, ale căroră exemple vor fi imitate. Târgovețul așezat în sate însușă neîncredere țăranilor, și ori câte dovezi le-ar da, că se interesază de soarta lor, ei tot se tem. Proprietarii cei mai bine dispuși în favoarea țăranilor : acei care le vin în ajutoriu la toate serviciile, care le alină suferințele prin povețe și ajutoare, nu se bucură de absoluta încredere a țăranilor. În toate împregiurările și față de ori cine, preotul și învățătorul câștigă încrederea țăranilor și sunt ascultați de dânsii.

Ori cine a trăit printre țărani, cred, că va recunoște cât de întemeiate sunt afirmările de mai sus. De aceea ori când a fost vorba despre îmbunătățirea stării țăranilor, am fost de părere, că cei mai nemeriți agenți de propagandă sunt preotul și învățătorul. Cu privire la învățăturile agricole și igienice nime nu poate servi cu succes decât acești doi luminători ai poporului. Însă pentru ca dânsii se potă a-și îndeplini cu succes o asemenea mare și patriotică însărcinare, trebuie ca se le dea o instrucțiune teoretică și practică, cu privire la agri-

cultura și economia casei. Eșind din seminarii sau din școala normală, preotul și învățătorul trebuie să posedeze cunoștințele neapărate pentru o bună exploatare a diferitelor ramuri de agricultură. De altă parte după așezarea lor în sate se fie îndatoriti a-și cultiva câmpul și grădina în modul cel mai corespunzător cu arătările științei și ale practicii.

Pentru acest sfârșit statul să le vie în ajutor cu semințe, pomi și unelte simple. În schimb să li se ceară ca să-și pună totă totă silința nu numai a deprinde pe școlari cu noțiunile de agricultură și economia casnică, dar și cu practica agriculturii și a grădinăriei. Inspectorii speciali ar cutiera satele spre a se încredința dacă cele puse la cale pentru înaintarea agriculturii țăranilor și învățatura copiilor se aplică de cei însărcinați cu acesta. Acești inspectorii, agricultorii teoretici și practici, în călătoriile lor vor căuta să lumineze și să îndemne pe preoți și învățători, ca să-și îndeplinescă cu cât mai multă dragoste însărcinarea de a contribui la fericirea sătenilor lor. Ei vor raporta autorității centrale rezultatele dobândite, lățirea progresului între săteni și vor semnala la atențiunea ministrului respectiv pe cei dintre învățătorii și preoții cari merită de a fi respălătiți pentru osteneța ce-și vor fi dat. Nu pot intra aci în amănuntele organizațiunii ; ceea ce am dis, cred că este de ajuns pentru a înțelege cum ar trebui să se alcătuescă această reformă. Ori ce s'ar dice, cred în patriotismul și dorința de propășire a învățătorilor și a preoților. Sunt încredințat, că dacă ar fi îndemnați și încurajați, ei s'ar întrece care mai de care se dovedescă prin fapt, că se interesază de înălțarea economică a populațiunii rurale. De altmintelega cu câteva manuale de agricultură și două trei școle de agricultură practică va trece un timp, și timp îndelungat, și pe țeren tot înapoiat îl vom afla. Trebuie exemple vii, și aceste nu se pot oferi mai cu succes decât de către preoți și învățători.

Ce să faci, ca să-ți mērgă mai bine.

— Scriere populară. —

[Continuare și fine.]

Astăzi s'a schimbat lumea, nu mai merge, cum era odată, pe când trăiau moșii și strămoșii noștri. Pe atunci, ne spuneau bătrânii, erau izlazuri întinse, pe cari pășeau vitele noastre. Slobozia omul primăvera vaca cu vițelul la ierbă, ér tómnă, când veniau acasă era vițelul cât măsă de mare. Astăzi s'a înmulțit lumea, ér pământul să ară mai tot. Dacă vrei

să țină o vită, trebuie să o grigești și érna și vara în grajd. Deci ca să o poți ține, trebuie să sameni trifoiu și să o grigești acasă, cu un cuvânt să lucră. Apoi omul, carele nu lucră, își-este lui însuși dușman, pentru-că numai cel ce lucră trăiește ca vai de el, il-copleșește, și îngropă sërăcia.

Astăzi a venit și pe la noi drumul de fer, care ne aduce în totă ziua mulțime de străini, ómeni dintre cari să așeză mulți printre noi, și stau să ne copleșescă, și să ne înghită. Ei știu lucră mai bine pământul ca noi, pentru-că sunt mai învățați, au carte, și cine „are carte are parte.“ Noi avem numai o biéta școluță în sat. Dar én veđi câți prunci umblă la școlă, că-i poți numera pe degete. Cei mai mulți părinți își opresc pruncii acasă, să le păzescă câte o vacă, séu o capră, și astfel își-perd timpul cel scump a nimica, în loc să mérégă la școlă, să învețe, și să se deștepte, să șcie cum să trăiescă când vor fi mari. Apoi învățătorii nostri trăiesc ca vai de ei, nu-și capătă plata, și abia o încurcă de pre o ți pre alta.

Nu așa fac nemții și jidovii cu pruncii lor. Pruncul némțului și al jidovului umblă la școlă, ér când e mare, șcie să muncescă mai cu sporiu, șcie să-și chivernisescă ce-și câștigă, nu-l póte înșela nimenea, și o duce bine, macar că și ei trăiesc tot în acele timpuri ca și noi. Dacă sunt într'un sat numai doi jidovi, ei își-țin învățătoriu scump la pruncii lor, și prin învățatură au ajuns, de astăzi ei stépănesc pământul.

Însémná-ți bine nene Petre, astăzi numai acel om o póte duce bine, care lucră, și care și-șcie chivernisi, ce și-a câștigat cu sudóre. Ér ca să poți, lucră, și să poți chivernisi ai lipsă de învățatură.

Ca să veđi, că ce-ți spun eu, este adevérat, ascultă să-ți spun pățaniile mele. Me cunoști, șcii cine am fost, și ce sum :

Când a murit tata, fiă iertat, eu am rămas prunc de vr'o 12 ani. Mama avea încă trei prunci mai mici ca mine, dar totă averea nóstră era o singură căsuță, rămasă de tata. Eu eram cel mai mare, și ca să putem trăi alergam cu biéta mamă la lucru prin sat în toate părțile. Ne era greu, dar n'aveam ce face, numai așa ne poteam câștiga câte ceva cu ce să ne ținem vieța de pre o ți pre alta. Eu am umblat ca prunc puțin la școlă ; dar țin minte bine, ce am auđit dela dascalul Radu : „că prin lucru și cruțare poți să te faci gazdă mare“ Aceste cuvinte mi-au pėtruns inima. Ele au fost îngerul păzitoriu, care m'au însoțit preste tot, și mulțămesc lui Dumnezeu, mi-a mers bine, și ved, că astăzi am de toate.

Când eram de 14 ani, mă dusă mama în satul vecin, și m'a băgat slugă la un némț. Anul dintăiu n'am avut mare simbră ; dar anul al doilea, al treilea, și așa mai departe, după ce stepănul meu a vedut, că sum sirguitor, și-mi place lucru, mi-a tot mărit plata. Eu banii nu-i cheltuiam, nu mergeam la

birt și la jocuri ca alți feciori, ci i-aduceam la sfêrșitul anului acasă la mama grămadă. Mama mi-i pune bine, și de câte ori să vindea câte un petec de pământ mai eftin, 'l-cumpăra pe séma mea. Așa am ajuns, de când eram de 23 de ani, aveam patru lanțe de pământ și și vr'o doi bănișori.

Atunci am venit acasă, și m'am însurat. Am căpătat și cu soția dela socru doi boi, o vacă, două lanțe de pământ, dar n'aveam casă. Un an am locuit la socrul meu, ér în anul al doilea mi-am cumpărat o casă vechiă. Am locuit în ea așa cum o am cumpărat trei ani, ér anul al patrulea, după ce mi-a strêns bani d'ajuns, mi-am zidit casă nouă pe locul celei vechi.

După aceea mi-am mai cumpărat doi boi, și neșce vaci, am luat pământ în arêndă, și ce începeam toate îmi-eșiau bine. Eu și soția mea eram totdeuna cei dintăi la lucru. Tómnă, când vindeam bucatele, mi-plăteam porția, ér ce mi-rămânea, puneam bine. Când să vindea érna pământ, totdeuna cumpăram și eu.

Mai târđiu 'mi-am cumpărat în capul satului un loc pustiu eftin. Tótă lumea mă ținea de réu, dicea, că nu e bun de nimic, nu creșce nimic în el. Eu l'am închis cu gard, l'am gunoit și am făcut din o parte din el o grădină de legumi, ér ceealaltă o am plântat cu pomi, și am mai cumpărat și neșce stupi.

La vr'o trei patru ani 'mi-aducea grădina mea mai atât cât totă moșia. Nevésta mea vindea totă iernă și totă véra în ți de piaț în Timișóra legumi, verdețuri, póme, céră și miere. Când venia séra acasă, aducea câte o grămadă de bani. Mai vindeam lapte, unt, oue, galițe și altele, încât am fost totdeuna cu bani în mână, și pot dice, că n'am știut nici odată, ce este lipsa. Acum sunt treiđeci de ani, de când m'am însurat, și lăudat fie Dumnezeu am de toate, am două sesiuni de pământ, am vite, am cai, am viiă, grădină de legumi, și altele. Astăzi a-și poté să nu mai lucru, a-si avé din ce trăi ; dar apoi de nu a-și lucră, nu a-și fi sănėtos, și nu a-și mai avé nici o plăcere de vieță, pe când lucrând mi-merge bine, pare că tot întineresc.

Cât vorbi Nica, Petru tot ofta, și gândea în sine, ce bine era, să fiu făcut și eu așa. Astăzi a-și avé o altă sórte, dar nu este nimic, ce n'am făcut eu, vor face doră pruncii mei, bine că au fost și ei de față, să audă aceste învățaturi frumoșe.

Când își-gătă Nica vorba, începù a-i dice cu glas mare : Să trăiești frate Nică, pare că Dumnezeu te a scos înaintea nóstră. Eu nu mai am multe aici pre pământ, am nădejde însă, că vor face pruncii mei aceea ce nu am potut eu face. Apoi întorcându-să cătră feciori le țișe cu glas mare : Ați auđit băieți, cum să câștigă banul, și cum trebuie chivernisit, dacă voiește omul să-l aibă, și să nu-i vină doba la casă. Nica are dreptate. Eu 'l-cunose de mic copil, și știu că nu i-a rămas nimic dela pă-

rinți. Mie mi-a rămas dela tata fiă iertat o sesiune de pământ, dar acum abia mai am un pătrariu, și și acela este încărcat de datorii. Am avut însă nenorocirea, că am fost numai singur la părinți, am crescut resfătat (mădărit), nu m'a dat tata la școală, n'am învățat, și așa nu am știut trăi în lume, n'am putut nici să păstrez, ce mi-a rămas dela tata, necum să mai câștig și eu ceva. Voi vedeți la ce am ajuns eu cu nebuniile mele din tinerețe: Voi sunteți tineri puteți lucra și aduna, puteți grigi de acum, dacă voiți să nu o pășiți ca mine la bătrânețe.

Am auzit tată, răspunsă feciorii într'un glas. Mulțămim lui nenea Nică pentru învățatură. De acum înainte nu vom mai trăi ca până aci, vom căuta să ne folosim de cele ce le am auzit dela Dta.

Nica auzind acestea, era vesel, vedând, că învățăturile au fost ascultate, și le dișe: Dumnezeu să vă ajute băieți, faceți, cum v'am spus, și mai veniți pe la mine, când aveți timp, să vă mai spun, câte ceva.

Într'aceea din vorbă în vorbă ei ajunsă în sat, să despărțiră, și să duseră fie-care la ale sale.

De atunci au trecut șese ani. Familia lui Petru Ciupercă s'a schimbat, feciorii lui s'au pus pe lucru, și prin munca lor au și desplătit o parte din datoria tatălui lor. Acum se-l veți pe Petru Ciupercă, el nu mai umbla la birt, și a reparat casa, și-a sădit grădina cu pomi, și tôte i-merge bine. Nepotu său Vasile s'a lăsat de bătură, și s'a făcut cel mai sirguitor din sat, ér Nica este mândru, că cu sfatul său le a putut ajuta.

Șcirea despre cele povestite s'a lătit în tot satul, și acum Dumineca și sərbătorea tótă lumea alérgă la casa lui Nica, să le spună, și să le arete la tóți câte ceva. "Ți-este dragă lumea, când veți acum înaintea lui Nica ómenii ședând rôtă și ascultând la vorbele lui.

Dumineca și sərbătorea este acum biserica plină de ómeni. Preotul le ține totdeuna cuvântări îi-învătă, ér pruncii umblă tóți la școală. Acum sunt în sat doi învățatori, școla s'a zidit de nou, și la tóți le merge bine. În tot satul numai un om mai este necăjit, și acela este jupân Leib birtașul. El numai are cui să vëndă răchiul. Acum nu mai merge nime-nă la el. Și a vëndut trăsura, și vinde pământurile vinde tot, și să găteșce să-se mute din sat.

D I V E R S E.

* *Școlă nouă.* Credincioșii noștri din comuna Ictar, tractul protopresviteral al Belințului au zidit un edificiu nou scolar, deplin corespunzător tuturor recerințelor. Noul edificiu scolar s'a sfințit în 5/17 Septembrie prin părintele protopresviter tractual Georgiu Crăciunescu. Actul sântirii și vorbirile ținute au

fost însuflețitoare, ér bucuria și mângăierea poporului generală.

Felicităm pre frații noștri din Ictar pentru jertfa adusă pre altariul educațiunii, și dorim ca Dumnezeu sfântul se-le ajute să vadă dilnic răsplătindu-li-se însuț și înmiit jertfa adusă prin ridicarea acestei școle.

* *Himen.* Dlu Laurentiu Toader, cleric absolut și învățatoriu în Nădab a încredințat pre dșóra Maria Crainic, fiica părintelui Georgiu Crainic de acolo. Felicitările noastre!

* *Bibliografiă.* În editura librăriei Nicolae J. Ciureu din Brașov a aparut „Istoria universală“ pentru școlele secundare volumul II, evul mediu cu 70 de ilustrațiuni de Vasile Goldiș profesor. Prețul unui exemplariu 1 fl. 25 cr.

* *Plan de învățământ* pentru limba română la marele gimnasiu gr. or. român din Brașov, lucrat în conformitate cu planul statului și provădit cu instrucțiuni pentru fie-care clasă aprobat și introdus la gimnasiul român gr. or. din Brașov prin decisul Nr. 4642 scol. 1893 al venerabilului Consistoriu arhidiececesan din Sibiu, — de Virgil Onițiu profesor a aparut în tipografia A. Murășanu din Brașov.

* *Țiaru nou.* Sub titlul „Sentinela“ va aparé cu începere dela 1 Octomvre a. c. un nou țiaru român sub redacțiunea dlui Ioan B. Barcianu.

* *Mulțămita publică.* Locuitorii comunei noastre Hinchiriș c. Bihor a nepotând să-și edifice școlă nouă din propriile mijloce au apelat la generositatea ónoratului public în urma acestui apel au binevoit a contribui următorii Domni până acuma pe lista de sub Nr. 214: Escelenția S'a domnul Episcop gr. cat. din Oradea-mare Mihai Pavel 20 fl., Vasiliu Ignat adv. Beiuș 5 fl., Paul Papp adv. Beiuș 5 fl., Demetriu F. Negreanu neg. Beiuș 3 fl., Dr. Gavril Cosma c. adv. 2 fl., Antoniu Paladi preot gr. cat. în Feniș 2 fl. 50 cr., Vasiliu Erdeli apotecariu Beiuș 2 fl., Ambrosiu Cretiu adv. Beiuș 1 fl., Teodor Fășie adv. Beiuș 1 fl., Dr. Constantin Popoviciu c. adv. Beiuș 1 fl., Teodor Belcu prof. Beiuș 1 fl., Vasiliu Stefanica prof. Beiuș 1 fl., Coriolan Ardeleanu prof. Beiuș 1 fl., Dr. G. Murășianu medic 1 fl., A. Gera preot gr. cat. 1 fl. în Beiuș, Ilarie Crișcanu argasitor Beiuș 1 fl., Ioan Erdeli jude oraș, Beiuș 1 fl., Ioan Erdeli ingineriu Beiuș 1 fl., Cristea Nicolae econom Beiuș 1 fl., Alexiu Ardelean econom Beiuș 1 fl., Georgiu Popa macelariu 1 fl., Maria Waltner 1 fl., Georgiu Roman iun. preot. Mezieș 1 fl.; vėd. Stefan Siladi din Beiuș 1 fl. Parteniu Traian prof. la școla norm. Beiuș 1 fl. Mihaiu Cosma 50 cr. Augustin Teochor neg. Beiuș 50 cr. Vasiliu Sferle Beiuș 50 cr. Lista 145. Filiala „Albina“ înstit. de cred. de și econ. 10 fl. Lista 180: Ilustrul Domn. Alexandru Mocsonyi mare propriet. Capolnaș 15 fl. Lista 104: Iosif Rocsin preot în Ilye 1 fl. Lista 153. Dr. Stefan Erdélyi medic oraștio 1 fl. Lista 147. Dr. Zosim Chirtop c. adv. Sibiu 1 fl. Lista 122. Ioanu Papp preot. gr. or. în Buntești 1 fl. 40 cr. Până acuma au încurs de tot 88 fl. 40 cr. — Primésca deci și pe acéstă cale

P. O. D. contribuitori viele năstre mulțămiri pentru viul întres ce la arătat și cu acéastă ocaziune, dorindu-le resplată dela Dumneđeu în numele poporenilor. — Hinchiriș 1893. Septemvrie 21. — Stefan Fětu preot și cond. of. par.

* **Numirea banilor.** Cuvěntul „franc“ este numire națională, dându-se acest nume livei încă în revoluțiune; „sou“-ul este abreviațiunea latinescului „solitus.“ „Lira“ italiană încă se deriva dela libra lătinescă. „Peseta“ spaniolă înseamnă un ce măsurat, ér portugesul „reis“-ban regal. „Rubla“ rusescă are înțelesul cuvěntului „tăiat,“ fiindcă mai de mult se tăia din bară de argint, „kopek“-ul nu înseamnă altceva decât lance, de óre-ce icóna țarului se desemna pre monetele de bani cu lancea. „Sterling“-ul engles înseamnă „oriental“, fiindcă Richard I. l'a adus din orient „schilling“ se derivă dela cuvěntul latin „solitus“, ér numirea de „guinea“ de acolo, că banii se băteau din aurul scos din minele Guinei. „Penny“ dimpreună cu nemțescul „pfennig“ este în legătură cu cuvěntul pemn (zălog); „dollar“-ul cu talerul, dinarul sěrbesc se derivă dela denarul românilor, ér „piastrul“ turcesc dela intalianul piastro.

* **Fondul George Barițiu.** Pentru fondul George Barițiu s'au adunat până acum următóarele sume: pe lista nr. I-a gremiului comitetului 157 fl., pe lista nr. 500 a dlui Parteniu Cosma 323 fl. 50 cr., pe lista 503 a dlui P. Cosma 29 fl. 50 cr; pe lista nr. 10 a dlui D. R. Cordescu direct. de liceu 45 lei; pe lista nr. 514 a dlui P. Cosma 64 fl. 40 cr. La olaltă: 574 fl 40 cr și 45 lei.

* **Anarhistii din Viena.** Foile din Viena ne aduc scirea senzațională, că la 22 și 23. l. c., s'au arestat acolo patru-spredece lucrătóri, aparținătóri unei grupe de anarhisti, cari cu o pressă clandestină, tipăriau scrierile volante de cuprins de înaltă trădare, cari în decursul anului acestuia s'au respândit în Viena și afară de aceea se ocupau cu producerea de materii explosive, bombe etc., destinate fără îndoială pentru un atentat teroristic. Poliției din Viena i-a succes a afla localul activității acestor criminali, unde la 22 c. s'au arestat doi lucrătóri, cari sunt conducătórii acestui complot anarhist, ér în ziua următóre s'au arestat alți 12 lucrătóri suspecți de participare la acéastă lucrare criminală. Poliția a pus mâna pe tóte instrumentele, cu cari era sě se pună la cale atentatul. Este interesant, că între materiile explosive s'a aflat și pikrin, acel product chemic, care în tehnica explosivă militară modernă jócă un rol însemnat și că anarhistii voiau sě întrebuințeze pentru scopurile lor și praful fără fum.

Localul, unde s'a descoperit pressa, precum și tóte preparatele necesare la un atentat de bombe, se află într'o casă în strada Siebenbrunnen. În etagiul al treilea este o mică locuință, unde se adunau anarhistii și-și aveau laboratoriuul lor. Proprietarii acestei locuințe, douě calfe de mėsar, au ajuns, fără sě aibă cea mai mică presupunere în mânilor poliției.

* **Recoltele în tótă lumea.** — De ia těrğul international de semenături din Viena se depeșeză următórea relație despre starea statistică a recoltelor în anul 1893:

Luând 100 ca mijlocie a recoltelor, ele sunt evaluate cum urméză:

Austria. — Grâu 90, secară 89, orz 94, ovės 83.

Ungaria. — Grâu de la 98 până la 100, secară dela 85 la 92, orz dela 83 la 118, ovės de la 79 la 97.

Serbia. — Grâu 80, secară 75, orz 90, ovės lipsește.

Bulgaria. — Grâu 74, secară 61, orz 77, ovės 80.

Rusia. — Grâu 75 până la 150, secară de la 85 la 120, orz de la 70 la 115, ovės de la 70 la 130.

Germania. — Grâu de la 75 la 105, secară de la 80 la 109, orz de la 75 la 105, ověz de la 45 la 82.

Danemarca. — Grâu 100, secară 100, orz 70, ovės 50.

România. — Grâu, 111, secară 130, orz 100, ovės 0.

Suedia. — Grâu 100, secară 90, orz 85, ovės 50.

Norvegia. — Grâu lipsește, secară 95, orz 99, ovės 101.

Italia. — Grâu 100, secară lipsește, orz 90, ovės 101.

Elveția. — Grâu 80, secară 70, orz lipsește, ovės 65.

Olanda. — Grâu 87, secară 92, orz 77, ovės 72.

Belgia. — Grâu 87, secară 95, orz 77, ovės 50.

Franța. — Grâu 82, secară 95, orz 85, ovės 86.

Marea-Britanie. — Grâu 90, secară lipsește, orz 75, ovės 80.

India. — 7.149.000 tone de grâu.

Statele-Unite din America, 382 milióne de buskels de grâu.

După cum se vede afară de unele părți ale Rusiei și fórte puține părți ale Germaniei, numai recolta României, din tótă Europa, se ridică în anul acesta peste mijlocie.

Pe de altă parte se mai telegrafiază:

Din Paris: Recolta grăului în Franța pe anul 1893 e evaluată la 97 milióne hectolitri.

Din Budapesta: Recolta grăului în Ungaria și în Croația pe anul 1893 e evaluată la 50 milióne hectolitri; a secarei la 17 jum. milióne. După asigurările oficiale va rămânea după ce se va satisface trebuințele consumațiunii în Ungaria, un excedent de 16 milióne hectolitri de grâu; secară nu va rămânea.

Exportațiunea în acest an va fi probabil ca și cea din anul trecut. „Curierul Financiar.“

Concurs.

Din fundațiunea „Teodor Pap,“ sě conferesc stipendie pre anul școlastic curent 2700 florini, și a-

nume: a) pentru școli elem. stipendiul e câte de 50 fl. b) pentru gimnas. infer. și institutele militare inferioare 120 fl. c) pentru gimnas. sup. 150 fl. d) pentru școli de industrie și comerț 180 fl. e) pentru academie seu universitate în provincie 250 fl, ér în capitală seu străine-tate 300—400 fl.

Îndreptățiți la stipendie sunt: a) némurile testatorului și descendenții din familia Dlui Dr. At. Marian Marienescu și Ioan Nedelcu avocat; b) tinerii rom. gr. or. din Giula și descendenții din familia Dlui avocat Nicolau Prostean și c) toți tinerii români gr. or. din diecesă Aradului.

Recursele se se substernă aici până în **18/30 luni Octombrie an. c.**

Arad, 15/27. Sept. 1893.

Consistoriul Aradului.

—□—

Să escrie concurs pentru un stipendiu anual de 300 fl. (trei sute floriri) din fundațiunea „Paffy,” pentru ascultători de teologie ori filosofie la vre-ofacultate seu universitate.

Recurenții au să substernă la Consistoriul din Arad recursele până în **12 Octombrie st. vechiu a. curinte**, ajustate cu carte de botez spre dovedirea religiunii ortodoxe și a naționalității române, testimoniu de pe anul trecut școlariu dela cutare școlă mediă seu superioră, și adeverintă despre starea materială a recurentului, respective a părinților.

Arad, 9 Septembrie 1893.

Consistoriul Aradului.

—□—

Devenind postul de învățător dela școlă de băieți din **Cuvin**, prin abdicere vacant; pentru deplinirea acestuia să publică concurs cu termin de alegerea pe **17/29 Octombrie a. c.**

Emolumintele sunt:

1) În bani gata 200 fl. solvinđi în rate lunari anticipative; 2) 20 jughere de pământ comasat prețuit după detragerea contribuției la 140 fl; 3) 41 metri cubici de lemne din care are a să încălđi și școlă; 4) Pentru scripturistică 10 fl; 5) Pentru conferințe 10 fl. 6 cortel liber cu grădină de legumi. Despre curatorat să va îngrijă comuna.

Dela recurenți să poftesce, ca să aibă calificațiune pentru stațiune de frunte. În lipsa acestora să vor primi în candidare și cei cu mai puțină calificațiune, eventual și preparanđi absoluți, cari să vor aplica provisoriu. Cei, cari vor fi în stare a conduce corul vocal miest deja existent vor fi preferiți.

Recursele adresate comitetului parochial din Cuvin, să se trimită M. On. Dnu Iosif Vuculescu, inspector școlariu în Solymoș u. p. M.-Radna, până la **16/28 Octombrie an c.**

ÉR reflectanții sunt poftiți a să presenta în vre-o Duminecă sau sərbătore la biserică spre a-și arêta desteritatea în cântările bisericesci.

Cuvin, 12/24. Septembrie 1893.

Teodosiu Moșiu, m. p.
preș. comit.

Ioan Ilica, m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu mine: **IOSIF VUCULESCU, m. p.**
inspect școl.

—□—

La autorisarea Venerab. Consistoriu diecesan de dto 4/16 Maiu a. c. Nr. 47. să escrie concurs pe parochia vacantă în **Arad**, după morțea parochului **Elia Dogariu**, cu termin de alegere pe **26 Octombrie a. c. st. v.***)

Emolumintele:

- a) Una sesiune parochială, cu un venit anual de 400 fl.,
- b) În competența de bir prefăcută în bani 300 fl. v. a. dela biserică parochială, — solvinđi în rate trei lunare.
- c) Tot în atare competență dela magistratul orășenesc din loc 285 fl., solvinđi în rate lunare.
- d) Stolele, conform usului de aici, pe basa normei stolari.

Recurenții au să producă documentele preținse de statutul organic și regulamentul pentru parochii de clasa primă; dar vor fi primite și recursele preoților binemeritați pe terenul bisericesc, decă aceia au înaintat în etate cu conduită neescepționată până acum de superioritate; în conformitate cu §. 15 din Reg. de parochii.

Recursele astmod ajustate, adresate comitetului parochial, să le așternă la protopopul concerninte **Moise Bocșan**, în Arad, până înainte de alegere cu opt zile; și tot în acest termin preclus în sensul „Regulamentului pentru parochii” §. 18, recurenții se pot presenta în sfânta biserică, pentru a-și arêta desteritatea în rituale.

Arad, din ședința comit. parochial rom. gr. or. ținută în 5/17 Septembrie 1893.

Constantin Donu, m. p.
președ. com. par.

Iosif Moldovanu, m. p.
notariu com. par.

Conțeles cu: **MOISE BOCSAN, m. p.** protoiereu.

—□—

Pentru îndeplinirea postului de parochi la parochia gr. or. rom. de cl. III, din **Fădimac**, să escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de **14/26 Octombrie a. c.**

Emolumintele sunt: una sesiune de 30 jugere, parte arătoriu, parte fênaț; intravilanul parochial; dela 180 nri de case câte $\frac{1}{4}$ meți de cucuruz în bômbe și stola usuată aici.

Recursele ajustate conform §-lui 13, din „Statutul organic”, să se trimită până la 12/24 Octombrie a. c. părintelui protopop tractual **Georgiu Crăciunescu**, în **Belinț u. p. Kiszetó**; având recurenții a să presenta în vr'o Duminecă ori sərbătore în biserică locală, spre a-și arêta desteritatea în cântări ori cuvântări bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **G. CRĂCIUNESCU, m. p.**
protopresbiter.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistoriu gr. or. oradan dtul 4/16 Maiu, Nr. 624/124 B. 1893, să escrie concurs pentru deplinirea definitivă a parochiei din **B. Sămărtin**, cu termin de alegere pe Dumineca din **10/22 Octombrie a. c.**

Beneficiile incopciate cu acêstă parochiă sunt:

- 1) Casa și intravilanul prețuit în 40 fl.; 2) 16 jugere catastrale — arătoriu și fênaț à 15 fl. — 240 fl.; 3) Dela 68 Nre de case, câte 1 măsură cucuruz à 1 fl. — 68 fl.; 4) Venitele stolare, după calcul mediu 54 fl.; 5)

*) Cu terminul cores de protopop, — I publicațiune.

Dreptul de folosire a cimiteriului 10 fl., — care toate dau un venit în sumă de 412 fl.

Aspiranții la această parohie de cl. III., au până la termenul sus indicat a se prezenta în parohie, pentru de a-și arăta dexteritatea în cele rituale, ér până 8:20 Octomvre c. a-și trâmite documintele subscrisului protopresbiter.

Răbăgani, 4/16 Septemvre 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: ELIA MOGA, m. p. protopresviterul Beinsului.

—□—

Pentru deplinirea stațiunii învățătoresci **Gurani-Cociuba**, cu termin până la **27 Septemvre v. a. c.**

Dotatiunea este:

1. Dela Gurani: în bani gata 84 fl., bucate 6 cubule 36 fl., lemne 24 metri 48 fl., fên 140 porțiuni 28 fl., fuióre 140 = 16 fl. 80 cr., păsulă 7 fl. Ca mortuar și cantor 30 fl., pământ 12 fl. — Suma 261 fl. 80 cr.

2. Dela Cociuba: bani gata 25 fl., bucate 2 cubule 12 fl., lemne 8 metri 16 fl., păsulă 1 fl. 50 cr., fuióre 4 fl., fên 8 fl. Ca mortuar și cantor 6 fl. — Suma 72 fl. 50 cr., — care toate computeate fac 374 fl. 30 cr.

Recurenții au se-și trimită petițiunile provădute cu documintele necesarii până la termenul sus atins la subscrisul protopop în Beiuș.

Dat în Beiuș, 8 Septemvre 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILIU PAPP, m. p. protopresbiterul Vașcoului.

—□—

Să eserie concurs pentru ocuparea postului de învățător cl. I., la școla conf. gr. ort. rom. din **Pesac**, tractul B.-Comloș, cu termin de alegere **30 zile dela prima publicare.**

Emolumintele sunt: 350 fl. v. a., 2 jugere pământ arătoriu și două grădini estravilane, 4° paie din cari se va încălzi și sala de învățământ având și alesul învățător a contribui anualminte câte 12 fl. la cumpărarea paielor; 10 fl. pentru conferință, 4 fl. pentru scripturistica, cortel liber cu două chilio, cuină, câmară și stalog.

Dela reflectanți se pretinde se-și substernă recursele ajustate cu testimoniu de cualificațiune, limba magiară și atestat de conduită morală, Pré On. Domn inspector școlar Paul Miulescu, în Nagy-Komlós, având a se prezenta în vre-una din Dumineci ori sêrbători în s-ta biserică pentru de a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Cei cu cualificațiune vor fi preferiți.

Din ședința comit. paroch. din Pesac, ținută la 29 August v. 1893.

Thodos Magdin, m. p. *Euthimiu Bujoru, m. p.*
președinte. not. com. păr.

Cu consensul ppresbit. tractual: PAUL MIULESCU, m. p. inspector de școle.

—□—

În urma concursului publicat pentru deplinirea postului învățătoresc dela clasa inferiôră din **Halmagiu**, neprezentându-se recurenții cualificați, să eserie de nou concurs cu terminul de alegere **10/22 Octobre a. c.**

Emolumintele anuali sunt: a) salariu învățătoresc 325 fl., b) pentru lemne 40 fl., din care va avea a încălzi și școla. c) pentru cantorat din cassa bisericei 40 fl., d) alte venite cantorale ștolare 40 fl., de tot 445 fl., cuartir corespundătoriu și grădină de legumi.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați: recursele provădute cu testimoniu de cualificațiune, și din limba magiară, adresate comitetului parochial, al-e trimitte inspectorului școlar Ioan Groza, în Halmagiu.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. protop. inspector școlar.

—□—

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Mădrizești**, în comitatul diecesa Aradului, protopresviteratul Halmagiului, cercul inspectoral școlar Iosășel, comitetul parochial deacoio, publică acest concurs cu ziua de alegere în **26 Septemvre v. (8 Octomvre n.) 1893.**

Emolumintele anuale sunt:

1) În bani gata 160 fl. v. a., 2) 8 șinice bucate jumătate grâu și cucuruz, 3) patru stêngenii lemne pentru învățătoriu, 4) Venite cantorale, 5) dreptul de a pășuna patru vite cornute.

Toate aceste venite computeate în bani, dau o sumă de 302 fl. v. a.

Reflectanți la acest post, pot fi și preparanți absoluți, ceea-ce o vor documenta cu testimoniu preparandial în origine ori în copie; învățătorii cualificați vor ajusta petițiunile lor, cu domentele prescise de legea de învățământ. Astfel reflectanții vor trimitte petițiunile la subscrisul în Diecs, p. u. Al-Csill.

Este în interesul ambelor părți, ca reflectanții la acest post, să prezenteze la biserică mai nainte de ziua alegerii, ca se se potă face cunoscuți poporului și vice-versă.

Comitetul parochial din **Mădrizești.**

Georgiu Lupșa, m. p.

preot inspector școl. cercual

—□—

Să eserie concurs pentru deplinirea postului învățătoresc dela școla a II-a paralelă din **Tulca**, inspect. Tinței, cu termin de alegere **pe 4/16 Oct. a. c.** cu următorele emoluminte:

1) Salariu anual în bani gata 300 fl. a. v.

2) Pentru încălzirea școlei 20 fl.

3) Din pascul comunal două drepturi, pentru cari drepturi va fi îndătorat a face scripturistica în lucrurile comitetului și sinodului parochial.

4) Ca cantor pe lângă alte venite din biserică, va primi dela înmormentări mici 20 cr. dela cele mari 40 cr., ér dela morții duși în biserică, 1 fl. v. a.

Recurenții vor avé a-și substernă recursele ajustate cu documintele prescise subscrisului protopresv. în Cséffa, inclusive până în 3/15 Oct. a. c. având a-se prezenta în cutare sêrbătore până la termenul espus în biserică de Tulca spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Tulca, 1/13 Aug. 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOSIF VESSA, m. p. protopresv. insp. școl.

—□—